

ΦΡΑΝΣΙΣ ΣΚΟΤ
ΦΙΤΖΕΡΑΛΝΤ

Ο μεγάλος
Γκάτσμπυ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Κάποτε, την εποχή που ήμουν αρκετά πιο νέος και πολύ πιο ευαίσθητος, ο πατέρας μου μου έδωσε μια συμβουλή που δεν έπαψε από τότε να συνοδεύει τη σκέψη μου.

«Όταν ετοιμάζεσαι να κατακρίνεις κάποιον», μου είπε, «θυμήσου πρώτα ότι δεν είχαν όλοι οι άνθρωποι τις δικές σου ευκαιρίες στη ζωή».

Αυτό ήταν όλο που μου είπε, κι επειδή πάντα καταφέραμε να συνεννοηθούμε χωρίς να «ξοδεύουμε» πολλά λόγια, κατάλαβα ότι εννοούσε πολύ περισσότερα μ' αυτή τη φράση. Έτσι λοιπόν απόκτησα την τάση να είμαι συγκρατημένος στις κρίσεις μου, μια συνήθεια που με βοήθησε να είμαι ανοιχτός σε κάθε ιδιαιτερότητα της ανθρώπινης φύσης και ταυτόχρονα με φόρτωσε και με όχι λίγους μπελάδες. Όλοι οι ιδιόρρυθμοι άνθρωποι έχουν το χάρισμα να το εντοπίζουν αυτό πολύ γρήγορα και να προσκολλώνται σε τέτοιους ανεκτικούς χαρακτήρες, κι έτσι στο κολέγιο κατηγορήθηκα άδικα για πολιτικά-

ντης, επειδή ήμουν αυτοί που του εμπιστευόντουσαν τα πιο παράδοξα τους μυστικά οι πιο ατίθασοι και μοναχικοί τύποι. Ήταν κάτι που δεν το επιδίωξα ποτέ – συχνά προσποιήθηκα τον κοιμισμένο, τον αδιάφορο, έφτασα στο σημείο να γίνομαι και εχθρικός μερικές φορές που καταλάβαινα από κάποιο αλάθητο σημάδι ότι κάποια καινούργια εκμυστήρευση πλανιόταν στην ατμόσφαιρα. Αυτού του είδους οι εκμυστηρεύσεις των νέων, ή τουλάχιστον ο τρόπος με τον οποίο τις εκφράζουν, είναι συνήθως προϊόν λογοκλοπίας και αλλοιωμένες από προφανείς παρασιωπήσεις. Το να συγκρατείς τις κρίσεις σου ακούγοντάς τις προϋποθέτει άπειρη κατανόηση. Έχω τον φόβο ότι κάτι σημαντικό θα παραλείψω άμα ξεχάσω αυτό που με τόσο στομπισμό έλεγε ο πατέρας μου κι εγώ, με τον ίδιο στομπισμό, επαναλαμβάνω, ότι δεν γεννιόμαστε όλοι με την ίδια αίσθηση αξιοπρέπειας.

Κι αφού βρήκα μ' αυτόν τον τρόπο την ευκαιρία να καυχθώ για τη μεγαλοψυχία μου, πρέπει τώρα να παραδεχτώ ότι έχει κι ένα όριο. Είναι μια αρετή που μπορεί να σφυρηλατηθεί σ' έναν σκληρό, γρανιτένιο βράχο ή σε θολά και πνιγηρά έλη, αλλά από ένα σημείο και μετά παύει να μ' ενδιαφέρει εντελώς το θέμα. Όταν γύρισα από τις ανατολικές πολιτείες το περασμένο φθινόπωρο, ένιωσα την ανάγκη να υπάρχει μια ομοιομορφία στον κόσμο ολόγυρά μου και ένα είδος ηθικής έξαρσης που θα διατηρηθεί για πάντα. Δεν ήθελα άλλες θορυβώδεις εξερευνήσεις στα κατάβραθα της ανθρώπινης καρδιάς. Μόνο ο Γκάτσμπυ, ο άνθρωπος που δίνει τ' όνομά του σε τούτο το βιβλίο, ήταν εντελώς έξω απ' αυτά που προσδοκούσα

– στην πραγματικότητα ο Γκάτσμπυ αντιπροσώπευε όλα όσα περιφρονούσα. Αν η προσωπικότητα διαμορφώνεται μέσα από μια αδιάσπαστη σειρά από επιτυχημένες κινήσεις, τότε πρέπει να δεχτώ ότι υπήρχε κάτι το μοναδικό σ’ εκείνον, μια απίστευτη ευαισθησία στις υποσχέσεις της ζωής, που θύμιζε τις πολύπλοκες εκείνες μηχανές που καταγράφουν σεισμούς από δέκα χιλιάδες μίλια μακριά. Αυτή του η ευαισθησία δεν είχε τίποτε να κάνει μ’ εκείνους τους ευμετάβολου χαρακτήρες που ωραιοποιούμε με την ετικέτα «δημιουργικό ταμπεραμέντο» – ήταν ένα εξάισιο χάρισμα αυτό που είχε, κάτι που σε γέμιζε ελπίδα, μια ρομαντική διάθεση που όμοιά της δεν βρήκα ποτέ πια σε άλλο πρόσωπο κι ούτε νομίζω ότι είναι εύκολο να βρω ξανά. Όχι, ο Γκάτσμπυ αποδείχτηκε νικητής στο τέλος. Κι αυτό που τσάκισε τον Γκάτσμπυ, η παράλογη στάχτη που κύλησε και σκέπασε τα όνειρά του προτού προλάβουν να πάρουν σάρκα και οστά, μ’ έκανε να ξεχάσω για ένα μεγάλο διάστημα τις μάταιες θλίψεις και τις μικρόπνοες επάρσεις που βασανίζουν συνήθως την ψυχή των ανθρώπων.

Κατάγομαι από μια ευκατάστατη οικογένεια, από τις πλουσιότερες της μεσοδυτικής πολιτείας μας εδώ και τρεις γενιές. Οι Καρραγούε έχουν δημιουργήσει μια φαμίλια με παράδοση, μερικοί μάλιστα ισχυρίζονται ότι καταγόμαστε από τους Δούκες του Μπακλού, αλλά πραγματικός θεμελιωτής της οικογένειας ήταν ο αδερφός του παππού μου, που ήρθε σ’ αυτά τα μέρη το 1851, έστειλε κάποιον να πολεμήσει στη θέση του στον Εμφύλιο και άρχισε το χονδρεμπόριο σιδηρικών, την

επιχείρηση που ο πατέρας μου εξακολουθεί να κρατάει μέχρι σήμερα.

Ποτέ δεν είδα αυτόν το θρυλικό θείο, αλλά υποτίθεται ότι του μοιάζω – κάτι που το διαπιστώνει κανείς και από το ελαφρώς αποτυχημένο πορτρέτο του που βρίσκεται στο γραφείο του πατέρα μου. Αποφοίτησα από το Νιου Χέιβεν το 1915, μόλις ένα τέταρτο του αιώνα μετά τον πατέρα μου, και λίγο αργότερα πήρα μέρος σ' εκείνη την καθυστερημένη τετονική εκστρατεία που έγινε γνωστή με το όνομα Παγκόσμιος Πόλεμος. Ενθουσιάστηκα με την αντεπίθεση τόσο πολύ, που γύρισα πίσω απογοητευμένος. Αντί να είναι το κέντρο του κόσμου, όπως νόμιζα κάποτε, οι μεσοδυτικές πολιτείες μοιάζανε τώρα με την πιο εξαθλιωμένη άκρη του σύμπαντος. Αποφάσισα να πάω κατά τ' ανατολικά και να σπουδάσω οικονομικές επιστήμες. Όλοι οι γνωστοί μου ήταν χωμένοι στις οικονομικές επιχειρήσεις, κι έτσι υπέθεσα ότι θα μπορούσε να χωρέσει στο επάγγελμα άλλος ένας άνθρωπος. Όλες οι θείες κι όλοι οι θείοι μου ανέλαβαν την ευθύνη ν' αποφασίσουν για το θέμα, λες και επρόκειτο να μου διαλέξουν φροντιστήριο, και τελικά είπαν «Γιατί όχι λοιπόν;» με μια πολύ σοβαρή και διστακτική έκφραση στα πρόσωπά τους. Ο πατέρας συμφώνησε να μου εξασφαλίσει τα χρήματα που θα χρειαζόμουνα για έναν χρόνο, και, μετά από αρκετές αναβολές, ήρθα στα ανατολικά, για μόνιμα, έτσι σκεφτόμουν, την άνοιξη του 1922.

Θα ήταν βέβαια πιο πρακτικό να βρω δωμάτιο στην πόλη, αλλά έπεσα στην εποχή της μεγάλης ζέσης και είχα μόλις αφήσει έναν τόπο με ατέλειωτα λιβάδια και φιλικά δεντράκια,

κι έτσι, όταν κάποιος νεαρός στο γραφείο πρότεινε να πιάσουμε ένα σπíti μαζί στα προάστια, το βρήκα εξαιρετική ιδέα. Ανακάλυψε το σπíti, ένα σαραβαλιασμένο εξοχικό σπιτάκι που θύμιζε μπαγκαλόου και θα στοίχιζε ογδόντα δολάρια τον μήνα, αλλά την τελευταία στιγμή η εταιρεία του τον έστειλε στην Ουάσινγκτον, και αναγκάστηκα να πάω στην εξοχή μόνος μου. Είχα έναν σκύλο –δηλαδή τον είχα μόνο για λίγες μέρες, γιατί πολύ σύντομα το 'σκασε– και μια παλιά Νιτοτζ και μια Φιλανδέζα που τακτοποιούσε το σπíti και μουρμούριζε φιλανδικά αποφθέγματα πάνω από την ηλεκτρική κουζίνα όσο ετοίμαζε το πρωινό.

Έζησα λοιπόν πολύ μοναχικά για μια δυο μέρες, ή τόσο περίπου, ώσπου ένα πρωί με σταμάτησε στον δρόμο ένας άντρας, που, όπως φαίνεται, είχε έρθει στην περιοχή μετά από μένα.

«Πώς πάνε στο χωριό, το Ουέστ Εγκ;» με ρώτησε με απελπισμένο ύφος.

Του είπα. Και, καθώς προχώρησα, έπαψα πια να αισθάνομαι μόνος μου. Ήμουνά ένας οδηγός, ένας εξερευνητής, ένας άποικος. Μου είχε τελείως αναπάντεχα χαρίσει την αίσθηση της οικειότητας με το περιβάλλον.

Κι έτσι, με τον ήλιο να λάμπει και τις φυλλωσιές να μεγαλώνουν με απίστευτη γρηγοράδα πάνω στα δέντρα, σαν να έβλεπες ταινία σε γρήγορη κίνηση στο σινεμά, ένιωσα ότι η ζωή ξανάρχιζε με τον ερχομό του καλοκαιριού.

Υπήρχαν τόσα πολλά να διαβάσω, αλλά ήταν και τόσο πολύ υγιεινό να βγεις και να αναπνεύσεις αυτόν τον φρέσκο

ζωογόνο αέρα! Πήρα μια ντουζίνα τόμους για τραπεζικά ζητήματα και πιστώσεις και ασφαλιστικές επενδύσεις και τους έστησα πάνω στο ράφι, ντυμένους στα κόκκινα και στα χρυσά, σαν καινούργια χρήματα που μόλις βγήκαν από το νομισματοκοπείο, γεμάτα υποσχέσεις για το ξετύλιγμα των λαμπερών μυστικών που μόνο ο Μίδας και ο Μόργκαν και ο Μαικίνας ήξεραν. Και είχα και την υψηλόφρονα πρόθεση να διαβάσω κι άλλα ακόμα. Στο κολέγιο προτιμούσα τα φιλολογικά μαθήματα. Για έναν ολόκληρο χρόνο είχα στρωθεί και έγραφα μια σειρά από πολύ σοβαρά κύρια άρθρα στα Νέα του Γιέλ, και τώρα επρόκειτο να φέρω ξανά στη ζωή μου όλα αυτά τα πράγματα και να αποκτήσω την πιο «περιορισμένη» από τις ειδικεύσεις, να γίνω ένας άνθρωπος με «εγκυκλοπαιδική μόρφωση». Αυτό δεν είναι απλώς ένα επίγραμμα – η ζωή φαίνεται πολύ πιο όμορφη όταν την κοιτάς από ένα μοναχικό παράθυρο τελικά.

Ήταν ζήτημα τύχης το ότι νοίκιασα ένα σπίτι σε μια από τις πιο παράξενες κοινότητες της Βόρειας Αμερικής. Βρισκόταν πάνω σ' αυτό το στενόμακρο πολυθόρυβο νησί που εκτείνεται μέχρι τα ανατολικά της Νέας Υόρκης, και εκεί υπήρχε, ανάμεσα σε άλλα φυσικά αξιοπερίεργα, μια ιδιομορφία στη διαμόρφωση του εδάφους. Είκοσι μίλια από την πόλη υπήρχε ένα ζευγάρι τεράστιων αυγών, που είχαν ακριβώς το ίδιο περίγραμμα και χωριζόντουσαν μοναχά από έναν μικρό φιλόξενο κολπίσκο, ακριβώς έξω από το πιο πυκνοκατοικημένο κομμάτι γης τριγυρισμένο από αλμυρό νερό σ' ολόκληρο το δυτικό ημισφαίριο, τη μεγάλη λιμνοθάλασσα του Λονγκ Άιλαντ Σάουντ. Δεν ήταν βέβαια τελείως οβάλ, όπως το αυγό

της ιστορίας του Κολόμβου, ήταν και τα δύο λειασμένα στο σημείο της ένωσής τους, αλλά η φυσική τους ομοιότητα πρέπει εδώ και αιώνες να καταπλήσσει τους γλάρους που πετάνε αποπάνω. Για κείνους που δεν πετούν όμως περισσότερο ενδιαφέρον φαινόμενο είναι η ανομοιοότητά τους σε όλα τ' άλλα εκτός από το μέγεθος και το σχήμα τους.

Εγώ ζούσα στο Ουέστ Εγκ, το –ας πούμε– λιγότερο κοσμικό από τα δύο, αν και αυτός είναι ο πιο αδέξιος τρόπος για να εκφράσεις τις ιδιαιτερότητες και τις μεγάλες αντιθέσεις ανάμεσά τους. Το σπίτι μου ήταν στην άκρη ακριβώς του αυγού, καμιά πενήντα μέτρα από τον Σάουντ, στριμωγμένο ανάμεσα σε δύο θεόρατα μέγαρα, που τα νοίκιαζαν για δώδεκα ή και δεκαπέντε χιλιάδες δολάρια τη σεζόν. Εκείνο που βρισκόταν στα δεξιά μου ήταν κάτι το μεγαλειώδες, με όποια κριτήρια και αν το έβλεπες – ήταν μια αληθινή απομίμηση του Οτέλντε Βιλ στη Νορμανδία, μ' έναν επιδεικτικά μοντέρνο πύργο από τη μια μεριά να υψώνεται κάτω από τη λεπτή «γενειάδα» του άγριου κισσού, με μια μαρμαρένια πισίνα και περισσότερα από σαράντα στρέμματα πρασιάς και κήπου. Ήταν το μέγαρο του Γκάτσμπυ. Ή καλύτερα, καθώς δεν ήξερα ακόμη τον κύριο Γκάτσμπυ, ήταν ένα μέγαρο όπου κατοικούσε ένας κύριος μ' αυτό το όνομα. Το δικό μου σπίτι ήταν ένα άσχημο πράγμα, αλλά ήταν ένα μικρό άσχημο πράγμα και μπορούσες να το παραβλέψεις, και είχα τη θέα της θάλασσας, ένα μέρος θεάς από την πρασιά του γείτονά μου και την παρηγορητική γειτνίαση των εκατομμυριούχων – κι όλα αυτά με ογδόντα δολάρια τον μήνα!

Κατά μήκος του κολπίσκου τα άσπρα παλάτια του κοσμηκού Ηστ Εγκ έλαμπαν πάνω στο νερό, και η ιστορία του καλοκαιριού αρχίζει ένα βράδυ που πήγα εκεί για να γευματίσω με το ζεύγος Μπιουκάναν. Η Νταίζυ ήταν δεύτερη ξαδέρφη μου, που είχε μετακομίσει εκεί, και με τον Τομ, τον άντρα της, ήμασταν γνωστοί από το κολέγιο. Λίγο μετά τον πόλεμο είχα περάσει δυο μέρες μαζί τους στο Σικάγο.

Ο σύζυγός της, ανάμεσα στα άλλα του προσόντα, ήταν και ένας από τους πιο δυναμικούς αμυντικούς που έπαιξαν ποτέ ποδόσφαιρο στο Νιου Χέιβεν – μια εθνική φυσιογνωμία κατά κάποιον τρόπο, ένας από κείνους τους άντρες που γίνονται τόσο δημοφιλείς στα είκοσι ένα, ώστε καθετί που θα επακολουθήσει έχει τη γεύση της παρακμής. Η οικογένειά του ήταν εκθαμβωτικά πλούσια –ακόμα και στο κολέγιο η ευκολία του με τα χρήματα ήταν λόγος να τον μισείς–, αλλά τώρα είχε αφήσει το Σικάγο και ήρθε στ’ ανατολικά υιοθετώντας έναν τρόπο ζωής που σε άφηνε άναυδο. Για παράδειγμα, είχε φέρει μαζί του από το Λέικ Φόρεστ ένα κοπάδι πόνι για να παίζει πόλο. Είναι δύσκολο να χωνέψει κανείς ότι ένας άντρας της δικής μου γενιάς ήταν αρκετά πλούσιος για να το καταφέρει αυτό.

Γιατί ήρθαν στα ανατολικά δεν το ξέρω. Είχαν περάσει έναν χρόνο στη Γαλλία χωρίς να υπάρχει ιδιαίτερος λόγος, γυρνούσαν ασταμάτητα αποδώ κι αποκεί, όπου υπήρχαν άνθρωποι που έπαιζαν πόλο και ταυτόχρονα ήταν και πλούσιοι. Εδώ θα μείνουμε μόνιμα, μου είπε η Νταίζυ στο τηλέφωνο, αλλά δεν την πίστεψα, όχι γιατί μπορούσα να διαβάσω την

ψυχή της, δεν είχα κανένα σημάδι γι' αυτό, αλλά γιατί πίστευα ότι ο Τομ θα ήταν έτοις πάντα, δεν θα σταματούσε ποτέ ν' αναζητάει, λιγάκι μελοδραματικά, μια αναταραχή στη ζωή του όμοια μ' εκείνη που σου χαρίζει ένα ανεπανάληπτο παιχνίδι ποδοσφαίρου.

Κι έτσι λοιπόν ένα ζεστό απόγευμα, που φυσούσε ο αέρας αρκετά, αποφάσισα να πάω μέχρι το Ηστ Εγκ για να δω δυο παλιούς μου φίλους που καλά καλά δεν τους ήξερα. Το σπίτι τους ήταν ακόμα πιο εντυπωσιακό απ' ό,τι περίμενα, ένα μέγαρο με χαρούμενη πρόσοψη, κόκκινη και άσπρη, γεωργιανού αποικιακού ρυθμού, με θέα στον κολπίσκο. Η πρασιά άρχιζε από την παραλία κι εκτεινόταν μέχρι την εξώπορτα για μισό χιλιόμετρο, πέρα από το ηλιακό ρολόι και το λιθόστρωτο μονοπάτι και τους εκθαμβωτικούς κήπους, και, όταν τελικά συναντούσε το σπίτι, έφτανε ως την υπέροχη κληματαριά με την ορμή που είχε! Το μπροστινό μέρος είχε μια σειρά μπαλκονόπορτες, που λαμποκοπούσαν ορθάνοιχτες τώρα μες στις χρυσές ανταύγειες του ζεστού απογεύματος, κι ο Τομ Μπιουκάναν, με ρούχα ιππασίας, στεκόταν με ανοιχτά τα πόδια στη βεράντα.

Είχε αλλάξει από την εποχή που ζούσε στο Νιου Χέιβεν. Τώρα πια ήταν ένας γεροδεμένος τριαντάρης μ' αχυρένια μαλλιά, ένα αρκετά σκληρό στόμα και υπεροπτικούς τρόπους. Δυο λαμπερά, αγέρωχα μάτια δέσποζαν στο πρόσωπό του κι έδιναν στην εμφάνισή του μια επιθετική έκφραση. Ούτε η θηλυπρέπεια των ρούχων του της ιππασίας μπορούσε να κρύψει την τεράστια δύναμη αυτού του σώματος. Βλέποντας

τις μπότες του, νόμιζες ότι τα κορδόνια ήταν έτοιμα να σπάσουν από την πίεση των ποδιών του, ενώ κάτω από το λεπτό σακάκι που έσφιγγε το πάνω μέρος της δαντέλας μπορούσες να δεις τους πελώριους μυς του να ξεπροβάλλουν στην παραμικρή κίνηση του ώμου του. Ήταν ένα σώμα φτιαγμένο για να σηκώνει βάρη. Ένα κτηνώδες σώμα.

Η φωνή του, καθώς μιλούσε, είχε μια τραχιά χροιά, ήχο τενόρου, και δυνάμωνε την εντύπωση του ευερέθιστου ανθρώπου που σου μετέδιδε από την αρχή. Υπήρχε ένα είδος πατρικής συγκατάβασης στη φωνή αυτή, ακόμα κι όταν μιλούσε με ανθρώπους που του αρέσανε – και στο Νιου Χέιβεν υπήρχαν πολλοί που μισούσαν τους τρόπους του.

«Τώρα μη σκεφτείς ότι η γνώμη μου γι' αυτά τα θέματα είναι και αλάνθαστη», έμοιαζε να λέει, «μόνο και μόνο επειδή είμαι δυνατότερος και περισσότερο άντρας απ' όσο είσαι εσύ». Ανήκαμε στον ίδιο φοιτητικό σύλλογο, και, παρόλο που ποτέ δεν είχαμε γίνει φίλοι, είχα πάντα την εντύπωση ότι μ' εκτιμούσε και ήθελε πολύ να μου αρέσει κι ότι επιζητούσε με λαχτάρα τον θαυμασμό μου.

Ο μεγάλος Γκάτσμπυ

Ο Τζέυ Γκάτσμπυ, το παρελθόν του οποίου καλύπτει πυκνό μυστήριο, εγκαθίσταται σε μια πολυτελή έπαυλη στο Λονγκ Άιλαντ, στη Νέα Υόρκη. Ο Γκάτσμπυ αρχίζει να δημιουργεί θόρυβο γύρω από το όνομά του με τα εξωφρενικά και φαντασμαγορικά πάρτι που διοργανώνει, στα οποία παρίσταται πάντα η υψηλή κοινωνία της πόλης. Πίσω από την εκθαμβωτική γλιδή και τον ξέφρενο αυτό τρόπο ζωής κρύβεται, ωστόσο, ο μοναδικός και κρυφός σκοπός της ζωής του: ονειρεύεται να ξανακερδίσει τη νεανική του αγάπη Νταίζυ Φέυ, η οποία πλέον είναι παντρεμένη με τον βαθύπλουτο Τομ Μπιουκάναν.

Ο μεγάλος Γκάτσμπυ είναι μια από τις σπουδαιότερες ρομαντικές ιστορίες του 20ού αιώνα. Ο συγγραφέας του, μέσω της εμμονής του Γκάτσμπυ για την παλιά αγαπημένη του, κατορθώνει να αποτυπώσει μοναδικά τη νεοϋορκέζικη κοινωνία της δεκαετίας του '20 και να περιγράψει με εξαίσιο τρόπο το κλίμα της εποχής λίγο πριν από το Μεγάλο Κραχ.

«Ο εμβληματικός Γκάτσμπυ είναι ένας ήρωας προφητικός, καθώς περιγράφει την υπερβολή μιας εποχής που οδήγησε στην Αμερική του οικονομικού κραχ του '30 και είναι αναμφίβολα επίκαιρος όσο ποτέ».

Τέου Μπαίλα, www.thinkfree.gr

www.minoas.gr

9 786180 213843
ISBN 978-618-02-1384-3

ΚΩΔ. 31236